

Робоча програма навчальної дисципліни «**Основи реабілітаційної роботи**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **23 «Соціальна робота»** спеціальності **231 «Соціальна робота»** освітньої програми «**Соціальна робота**».

Розробник: Орос Олександра Богданівна, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціології та соціальної роботи.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри соціології та соціальної роботи,

протокол № 12 від « 01 » липня 2021 р.

Завідувач кафедри Шандор Ф.Ф.

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 8 від «1» липня 2021 р.

Голова науково-методичної комісії Попадич О.О.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів ЄКТС – 3,5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 105	4	5
Кількість модулів – 1	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних: 5 самостійної роботи студента: 53	8	9
	Лекції:	
	28	8
	Практичні (семінарські):	
	24	6
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	53	91

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни “**Основи реабілітаційної роботи**” є сформулювати теоретичні знання з основ реабілітаційної роботи, розвинути практичні уміння та навички з відновлення втрачених якостей, здібностей та соціального статусу людей різних категорій та успішної інтеграції їх у суспільство. Головними завданнями дисципліни є ознайомити студентів з сутністю і змістом соціальної реабілітації; розкрити зміст основних категорій та понять соціальної реабілітації; ознайомити студентів з нормативно-правовою базою державного регулювання соціально-реабілітаційної діяльності в Україні; проаналізувати типові медичні, психологічні та соціальні проблеми людей різних категорій та проаналізувати причини їх виникнення; розглянути види, форми, методи та основні напрямки реабілітаційної діяльності; розглянути сучасні підходи та принципи створення сприятливих умов для соціальної реабілітації, адаптації та інтеграції особистості у соціум; навчити студентів використовувати різні шляхи активізації клієнтів для підвищення ефективності реабілітаційної роботи; ознайомити студентів з різними реабілітаційними програмами для людей різних категорій та критеріями оцінки їх ефективності; навчити студентів втілювати теоретичні знання на практиці при роботі з різними категоріями клієнтів враховуючи їх особливості.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню в студентів вищої освіти таких компетентностей:

- знання і розуміння предметної області та розуміння професії, базових понять соціальної роботи (ЗК-2);
- здатність вчитися і бути сучасно навченим, до самоосвіти, постійного підвищення кваліфікації (ЗК-4);
- здатність приймати обґрунтовані рішення (ЗК-9);
- уміння застосувати на практиці базові та інструментальні цінності соціальної роботи, розуміння соціальних і психологічних наслідків своєї професійної діяльності (ФК-1);

- бути готовим до участі у здійсненні управлінських заходів для вирішення ситуацій, які утруднюють соціальне функціонування окремих індивідів, сімей, груп, громад (ФК-2);
- бути здатним до координації зусиль різних організацій соціальної сфери щодо вирішення соціальних проблем і завдань в інтересах соціального захисту груп ризику (ФК-3);
- володіння навичками аналізу соціального та фізичного середовища, інфраструктури забезпечення благополуччя різних груп населення (ФК-4);
- уміння оформляти і представляти результати науково-дослідницької і науково-прикладної роботи у відповідності із нормативними документами та стандартами (ФК-7);
- готовність до управлінської діяльності у закладах соціальної сфери (ФК-11).
- володіння навичками диференціації соціальної роботи з клієнтами з врахуванням їх національно-культурного, вікового, гендерного і соціального статусу та індивідуально-психологічних характеристик (ФК-12);
- організація і проведення заходів з профілактики соціальних проблем, які порушують нормальну життєдіяльність особи, сім'ї, групи, громади та суспільства в цілому (ФК-13);
- здатність використовувати професійно профільовані знання в галузі соціології, психології, медицини, педагогіки, права, менеджменту та ін. наук для діагностики, прогнозування, проектування і моделювання соціальних процесів і явищ у контексті соціального захисту населення, з метою максимізації соціальних ресурсів у відповідності до потреб та інтересів користувачів послуг (ФК-14);
- розробка і впровадження інформаційно-просвітницьких програм та соціальної реклами (ФК-18).

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни є опанування таких навчальних дисциплін освітньої програми:

ОК1.2.12 Соціальна робота з окремими категоріями клієнтів

ОК1.2.6 Соціальна психологія

О1.2.19 Вступ до спеціальності

ОК1.2.23 Ознайомча практика

ОК1.2.24 Психолого-педагогічна практика

ОК1.2.25 Практика зі спеціальності

4. ОЧКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Соціальна робота», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення таких програмних результатів навчання:

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Розуміти наукові принципи, що лежать в основі соціальної діяльності, ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання зі спеціальності, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід	ПРН3

Аналізувати психічні властивості і стани, характеризувати психічні процеси, різні види діяльності індивідів у групі, процеси розвитку, соціалізації, соціальної адаптації та інтеграції особистості, соціально-психологічні процеси в малих та великих групах	ПРН10
Практикувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин	ПРН11
Визначати зміст діяльності, зв'язки та межі компетенції установ та закладів соціального захисту, соціальних служб, медичних установ, інших організацій	ПРН12
Використовувати методи діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів	ПРН13
Обґрунтовувати необхідність соціальних змін, прийняття практичних рішень щодо покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки	ПРН15
Налагоджувати співпрацю з представникам різних професійних груп та громад	ПРН18
Володіти методиками збереження та зміцнення фізичного здоров'я людини	ПРН25
Знати сучасні теоретичні положення соціальної медицини та гігієни, структуру системи охорони здоров'я та вміти надавати першу медичну допомогу в екстрених ситуаціях	ПРН28

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
володіти технологіями соціальної реабілітації окремих категорій клієнтів; розуміти роль і участь в ній професійних соціальних працівників.	ПРН3,10,11, 12,13,15,18,25,28

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання результатів навчання та методами демонстрування з навчальної дисципліни є:

- поточний контроль – здійснюється для всіх видів аудиторних занять під час їх проведення. Метою поточного контролю є визначення рівня досягнень дисциплінарних результатів навчання студента за певним розділом (темою) робочої програми дисципліни, практичними заняттями, самостійною роботою;

- проміжний (модульний) контроль має на меті оцінювання знань, умінь та практичних навичок студента, набутих під час засвоєння теоретичного і практичного матеріалу після вивчення логічно завершеної частини навчальної дисципліни;
- підсумковий контроль передбачає комплексне оцінювання рівня сформованості результатів навчання з дисципліни.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: самостійна робота, стандартизовані тести, реферат, доповідь з презентацією.

Знання, вміння та навички студентів оцінюються через визначення якості виконання конкретизованих завдань. Кількісна оцінка певного поточного контролю за конкретним видом навчального заняття визначається як сума балів за окремі види навчальної роботи. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами поточного контролю протягом одного модуля – 50.

Форма модульного контролю: контрольна робота. Передбачає розкриття теоретичних питань і розв'язування тестів. Підсумкова оцінка за кожний модуль складається із суми балів за поточне оцінювання і результату модульної контрольної роботи (максимальна оцінка – 100 балів).

Форма підсумкового семестрового контролю: іспит у формі усної відповіді.

Якщо студент погоджується з набраною кількістю балів протягом модулю, ця оцінка може бути виставлена в екзаменаційну відомість. Якщо студент не отримав достатньої кількості балів (менше 60) або не погоджується з підсумковою оцінкою, то він складає іспит. Максимальна оцінка за усну відповідь на іспиті – 100 балів.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

T1	T2	T3	T4	T5	T6	Модульна контрольна робота	Сума
10	10	10	10	10	10	40	100

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів
Стандартизовані тести	1	10
Розв'язування практичних ситуацій	4	20
Реферат	2	10
Доповідь з презентацією	2	10
Модульна контрольна робота	1	50
Разом		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Критерії оцінювання теоретичних завдань на модульній контрольній роботі (1 теоретичне завдання, максимальна кількість балів за 1 завдання – 10 балів): 0 – студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його

висвітлити; 1 – 3 балів – студент не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань; 4 – 6 балів – студент відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, але не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою; 7 – 9 балів – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією, але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації; 10 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією.

Критерії оцінювання практичних завдань на модульній контрольній роботі (10 тестових завдань, максимальна кількість за 1 тестове завдання – 4 бали): 0 балів – студент надав неправильну відповідь на тестове завдання; 4 бали – студент надав правильну відповідь на тестове завдання.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

40-50 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією.

30-39 балів – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації.

20-29 балів – студент відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою.

10-19 балів – студент не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань.

1-9 бали – не в змозі викласти зміст питань, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, вирішує завдання, які потребують однослівної відповіді.

0 – студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити.

Семестровий контроль з дисципліни здійснюється в усній формі за екзаменаційними білетами. Семестровий іспит проводиться за навчальним

матеріалом, визначеним робочою навчальною програмою дисципліни у повному обсязі. Підсумкова кількість балів виставляється за 100-бальною шкалою та за національною шкалою. Екзаменаційний білет включає три питання з різних тем, визначених робочою навчальною програмою дисципліни. Кожне запитання оцінюється окремо: 1-ше – 30 балів, 2-ге – 30 балів, 3-тє – 40 балів. Загальна оцінка виводиться як арифметична сума отриманих балів. Критерієм оцінки відповідей служить рівень володіння студентом навчальним матеріалом. Іспит вважається складеним за умови отримання не менше 60 балів.

Підсумкова оцінка з дисципліни здійснюється згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів Університету в систему оцінювання за шкалою ECTS.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Реабілітаційна робота як науковий напрямок та професійна діяльність. Основні напрямки досліджень в сфері соціально-реабілітаційної діяльності. Теоретичні основи соціальної реабілітації. Стратегічні завдання соціальної реабілітації. Основні категорії і поняття реабілітаційної роботи. Поняття медико-соціальної реабілітації. Поняття психологічної реабілітації. Завдання і функції реабілітаційної роботи.

Тема 2. Історія становлення і розвитку реабілітаційної роботи. Характеристика основних етапів історії розвитку реабілітаційної роботи та наукові концепти становлення її теоретичного підґрунтя. Досягнення фундаментальних наук і нові напрямки в розвитку основ реабілітаційної роботи. Сучасні тенденції розвитку реабілітаційної роботи як практичної діяльності. Основи соціальної реабілітації. Становлення і розвиток різних напрямків соціально-реабілітаційної діяльності. Історія розвитку соціальної реабілітації різних категорій населення.

Тема 3. Система реабілітаційної роботи. Основні напрямки, рівні і принципи реабілітації, оцінка її ефективності. Структура системи соціальної реабілітації. Характеристика елементів системи соціальної реабілітації. Організаційні форми і типи установ соціальної реабілітації. Структура, функції і діяльність реабілітаційних установ. Принципи соціальної реабілітації людей різних категорій. Поняття реабілітаційних програм, їх основний зміст і структура. Характеристика основних напрямків і рівнів соціальної реабілітації.

Тема 4. Методологічна основа соціально-реабілітаційної діяльності та сучасні підходи її організації. Наукові підходи щодо реалізації соціально-реабілітаційної діяльності. Організаційні аспекти, завдання і функції соціальної реабілітації. Характеристика основних етапів соціальної реабілітації. Основні принципи соціальної та соціально-педагогічної реабілітації. Об'єктивні і суб'єктивні аспекти соціальної реабілітації. Соціальні та економічні аспекти реабілітації. Фактори, що впливають на ефективність і успіх соціальної реабілітації.

Тема 5. Форми і методи комплексу соціальних, психологічних, медичних заходів соціальної реабілітації. Особливості медичної реабілітації, її завдання і функції. Зміст і сутність професійної реабілітації, їх мета і завдання. Соціальна реабілітація як еко-психо-соціальна схема. Психолого-педагогічна та соціальна реабілітація. Основні форми і методи соціальної реабілітації. Біологічні, економічні, психологічні, морально-етичні основи соціальної реабілітації. Психопрофілактика і психотерапія в системі реабілітаційної роботи

Тема 6. Комплексні програми діагностики, корекції відхилень у поведінці та реабілітації дітей та молоді. Принципи діагностичної роботи з дітьми та молоддю. Основи психодіагностичних і психокорекційних методик. Класифікація відхилень у поведінці. Індивідуальна і групова поведінка дітей. Система вивчення особливостей поведінки та соціальний ресурсів дітей з труднощами у навчанні. Кризові періоди життя дітей. Гуманістичні основи та особистіно-орієнтований підхід в діагностиці і в соціально-педагогічній реабілітації. Спеціальні методи соціально-педагогічної корекції. Соціальна профілактика емоційних перевантажень.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Форма навчання: денна					Форма навчання: заочна							
	усього	у тому числі				усього	у тому числі						
		лекції	практичні	лабораторні	індив. роботи		самот. робота	лекції	практичні	лабораторні	індив. роботи	самот. робота	
Тема 1. Реабілітаційна робота як науковий напрямок та професійна діяльність.	16	4	2			10	16	0	1				15
Тема 2. Історія становлення і розвитку реабілітаційної роботи.	14	2	2			10	14	0	0				14
Тема 3. Система реабілітаційної роботи. Основні напрямки, рівні і принципи реабілітації, оцінка	18	4	4			10	18	2	1				15

її ефективності												
Тема 4. Методологічна основа соціально-реабілітаційної діяльності та сучасні підходи її організації.	18	4	4			10	18	2	1			15
Тема 5. Форми і методи комплексу соціальних, психологічних, медичних заходів соціальної реабілітації.	18	6	6			6	18	2	1			15
Тема 6. Комплексні програми діагностики, корекції відхилень у поведінці та реабілітації дітей та молоді.	19	6	6			7	19	2	2			15
Модульна контрольна робота	2	2	0			0	2	0	0			2
Разом	105	28	24			61	105	8	6			91

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Реабілітаційна робота як науковий напрямок та професійна діяльність.	2	1
2	Тема 2. Історія становлення і розвитку реабілітаційної роботи.	2	0
3	Тема 3. Система реабілітаційної роботи. Основні напрямки, рівні і принципи реабілітації, оцінка її ефективності	4	1
4	Тема 4. Методологічна основа соціально-реабілітаційної діяльності та сучасні підходи її організації.	4	1
5	Тема 5. Форми і методи комплексу соціальних, психологічних, медичних заходів соціальної реабілітації.	6	1
6	Тема 6. Комплексні програми діагностики, корекції відхилень у поведінці та реабілітації дітей та молоді.	6	2
	Разом	24	6

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Реабілітаційна робота як науковий напрямок та професійна діяльність.	10	15
2	Тема 2. Історія становлення і розвитку реабілітаційної роботи.	10	14
3	Тема 3. Система реабілітаційної роботи. Основні напрямки, рівні і принципи реабілітації, оцінка її ефективності	10	15
4	Тема 4. Методологічна основа соціально-реабілітаційної діяльності та сучасні підходи її організації.	10	15
5	Тема 5. Форми і методи комплексу соціальних, психологічних, медичних заходів соціальної реабілітації.	6	15
6	Тема 6. Комплексні програми діагностики, корекції відхилень у поведінці та реабілітації дітей та молоді.	7	15
	Модульна контрольна робота	0	2
	Разом	53	91

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби – комп'ютер, мультимедійний проектор.

Програмне забезпечення – офісні додатки.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Замашкіна О.Д. Основи соціальної реабілітації: навчально-методичні рекомендації. Ізмаїл: ІДГУ, 2019. 193 с.
2. Інтегровані соціальні служби: теорія, практика, інновації: Навч.-метод. Комплекс / Автор.-упоряд.: О.В. Безпалько, І.Д. Зверєва, З.П. Кияниця, В.О. Кузьмінський та інш. / За заг. ред.: І.Д.Зверєвої, Ж.В.Петрочко. К.: Фенікс, 2007. 528 с.
3. Карпенко О.Г. Теорія і практика соціальної роботи: навчальний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 408 с.
4. Медична та соціальна реабілітація: Навчальний посібник / За заг. ред. І.Р.Мисули, Л.О.Вакуленко. Тернопіль: ТДМУ, 2005. 402 с.
5. Романовська Л.І., Джигун Л.М., Синюк Н.В. Теорія та практика реабілітаційної роботи: навч. посібник. Хмельницький: ХНУ, 2009. 222 с.
6. Технології роботи з різними категоріями клієнтів центрів соціальних служб для молоді: Методичний посібник / С.В.Толстоухова, О.О.Яременко, О.В.Вакуленко та ін. К.: ДЦССМ, Державний ін-т проблеми сім'ї та молоді, 2003. 88 с.

7. Шевцов А.Г. Методологічні принципи соціальної реабілітації осіб з обмеженими функціями здоров'я: Зб. наук. пр. Кам'янець-Подільського державного університету. Серія соціально-педагогічна, Вип. VI. Кам'янець Подільський, 2006. С. 337- 342.

Допоміжна література

1. Войнола Р.Х. Методика викладання дисциплін соціально-педагогічного циклу: Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 140 с.
2. Заверико Н.В. Соціальна педагогіка: Навчальний посібник. К.: Видавничий дім «Слово», 2011. 240 с.
3. Лукашевич М.П. Соціальна робота (теорія і практика): Підручник. К.: Каравела, 2011. 368 с.
4. Лукашевич М.П., Семигіна Т.В. Соціальна робота. Теорія і практика. К: Каравела, 2017.
5. Соціальна робота в Україні. Навч. посіб. За заг. ред. І.Д. Зверєвої, Г.М. Лактіонової. К.: Центр навч. літ., 2004. 256 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Данилова Т.В. Організація і проведення соціально-психологічної реабілітації та професійного навчання дітей-інвалідів. URL: scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2009/10_2009/8.pdf.pdf
2. Досвід США у процедурі встановлення інвалідності, розроблення програми реабілітації, та існування подібних комісій. URL: <http://www.pilga.in.ua/node/6213>.